

ВІДГУК

офіційного опонента Матвійчук Людмили Анатоліївни про дисертацію та автореферат Саварина Павла Вікторовича **«Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності»** на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність проблеми обраного П. В. Саварином дисертаційного дослідження, на нашу думку, зумовлена тим, що враховуючи стан, в якому перебуває сьогодні вища освіта в цілому, було б парадоксально не говорити про використання інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутнього викладача. Медіатехнології є одним із тих сучасних інструментів, котрими повинен бути озброєний кожен викладач. Проникливість медіатехнологій в професійну діяльність суспільства безумовно відкриває нові можливості їх реалізації. Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін є ключовим завданням вищого технічного навчального закладу і важливим засобом у цій підготовці послужать медіатехнології, котрі нададуть навчальному процесу інноваційності, вмотивованості тощо. Втім, підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності є недостатньо висвітленою вітчизняними науковцями, проблематика їх інтеграції є недостатньо обґрунтованою, а тому актуальність представленого дослідження не викликає сумнівів.

Існування переліку суперечностей між вимогами і рівнями готовності майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності та вагомість розв'язання цих суперечностей і визначила вибір П. Саварина теми дисертаційного дослідження – «Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності».

Автором проведено ґрунтовний науковий аналіз досліджуваної проблеми, чітко визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, що, в свою чергу, свідчить про високий рівень компетентності автора.

Слід відзначити розгорнуту теоретичну основу дослідження, що дозволило дисертанту одержати вагомні результати, які підкреслюють наукову новизну, теоретичне й практичне значення. Зокрема, наукова новизна та теоретичне значення представленого дослідження полягає в тому, що автором *вперше* (с. 10) обґрунтовано авторську модель підготовки майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності; визначено компоненти, критерії, показники та рівні готовності; розроблено методику реалізації авторської моделі; охарактеризована дидактичний інструментарій забезпечення підготовки майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній підготовці; *уточнено* сутність понять: «підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності», «медіатехнології», «готовність до застосування медіатехнологій», зміст і методику підготовки магістрантів технічного профілю. У дисертаційній роботі *набули подальшого розвитку* теорія й практика підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін до професійної педагогічної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається тим, що було розроблено й здійснено впровадження авторської методики підготовки майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності, навчально-методичного комплексу факультативного курсу «Медіатехнології в навчальному процесі», навчального посібника «Застосування медіатехнологій викладачами технічних дисциплін у професійній діяльності», які можуть бути використані студентами, магістрантами, аспірантами та науково-педагогічними працівниками ВНЗ України в системі професійної, інженерно-педагогічної, неперервної, післядипломної педагогічної освіти, а також

інтегровані в зміст професійної підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес Луцького національного технічного університету, Української інженерно-педагогічної академії, Академії рекреаційних технологій і права та Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка підтвердженням є акти апробації.

Структура роботи відповідає основним вимогам АК МОН України до дисертаційних робіт: вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Дисертантом опрацьовано чималий масив філософської, психологічної, педагогічної та фахової літератури (список опрацьованих джерел складає 415 найменувань, з яких – 41 іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації – 270 сторінки, основний зміст подано на 181 сторінках, робота містить 17 таблиць, 15 рисунків та 21 додаток на 46 сторінках.

Дослідження здійснювалося у три етапи протягом 2011-2017 років.

У першому розділі: **«Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності як наукова проблема»** дисертантом обґрунтовано науково-теоретичні засади підготовки майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності; уточнено категоріально-понятійний апарат дослідження, що дав можливість автору визначити базові поняття дослідження: «підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності», «медіатехнології», «готовність майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності».

У роботі здійснено узагальнення історіографії розвитку медіатехнологій, що дозволило прослідкувати розвиток цього явища від ранніх до сучасних мультимедійних засобів.

Наведено порівняльну характеристику концепцій, теорій та принципів, які базуються на безпосередньому чи непрямому застосуванні медіатехнологій у процесі навчання. Відповідно, було виокремлено теорії електронного навчання, відкритого навчання та коннективізму, а також концепція гейміфікації, індивідуального навчального середовища та індивідуальної навчальної мережі.

У другому розділі: **«Моделювання процесу підготовки майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності»** – автор коротко описав такі педагогічні підходи, як компетентнісний, особистісно-орієнтований, культурологічний, аксіологічний, діяльнісний, системний, серед яких виділяє особистісно-орієнтований підхід. Теоретично обґрунтовано спроектовану авторську модель та окреслено структурні блоки (мотиваційно-цільовий, організаційно-методичний, діагностико-коригувальний і результативний) та елементи моделі. Аргументовано необхідність використання особистісно-орієнтованої системи в процесі підготовки майбутніх викладачів технічних дисциплін.

Відповідно до завдань дослідження виокремлено та науково обґрунтовано компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності.

П. В. Саварин акцентує увагу на тому, що необхідним елементом моделі та процесу підготовки є проведення корекції рівнів готовності майбутніх фахівців до застосування медіатехнологій та виділяє її форми (індивідуальні, групові), засоби (пояснення, вправи, наочність), методи (аналіз помилок, тренінги, ділові ігри, самоаналіз).

Автор роботи зазначає, що одним із основних завдань організації процесу підготовки майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності є створення сприятливих умов, де виокремлює та обґрунтовує взаємозв'язок умов (соціальні, дидактичні, методичні, технічні) та процесу підготовки.

У третьому розділі: **«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності методики впровадження моделі підготовки майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності»** дисертантом розроблено програму експериментального дослідження рівня готовності майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності через організаційні елементи.

Слід відзначити, що для діагностики реального стану готовності майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності було проведено констатувальний етап педагогічного дослідження серед контрольної та експериментальної груп, де було перевірено однорідність сформованих груп за допомогою критерія Вілкоксона-Манна-Уїтні. Дисертантом також було з'ясовано ставлення магістрів до застосування медіатехнологій у професійній діяльності.

Результати формувального етапу експерименту засвідчили ефективність спроектованої моделі підготовки та реалізації методики її впровадження, зростання в експериментальній групі кількості магістрантів із високим рівнем готовності майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності. Автор виділяє в цьому вагомість факультативу «Медіатехнології в навчальному процесі» та навчального посібника «Застосування медіатехнологій викладачами технічних дисциплін у професійній діяльності».

У *додатки*, які займають 46 сторінок, винесено корисні матеріали, зокрема опитувальники; зміст факультативу та навчального посібника; відзнаки магістрів та дисертанта, тощо.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, доповнюються матеріалами представленими в опублікованих працях П. В. Саварина та в авторефераті. Так, провідні ідеї та положення наукового дослідження висвітлено у в 22 наукових працях. З них – 5 статей у провідних наукових фахових виданнях України (в тому числі 1 – в

електронному науковому фаховому видані), 1 – зарубіжне науково-педагогічне видання, 8 статей у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій, 7 тез доповідей на конференціях, 1 навчальний посібник.

Рецензовану роботу виконано на високому науковому рівні, їй властива оригінальність, актуальність, доступність, усі висновки дисертанта чітко і логічно обґрунтовані.

Таким чином, мету і завдання дисертаційного дослідження можна вважати досягнутими. Одержані результати підтверджують наукову компетентність автора як дослідника.

Автореферат адекватно відображає структуру, головні положення та висновки дисертації.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та побажання:

1. В дисертаційній роботі не знайшли чіткого визначення одного із провідних понять (як зазначає автор) – «магістрант» (студент магістратури) (с. 14). На наш погляд, бажано було б сформулювати зміст цього поняття, так як даний дефініцій є одним із ключових у дослідженні.
2. Робота значно виграла б, якби в порівняльній характеристиці (с. 50-76) після кожної (чи у виокремлених (с. 79)) освітніх теоріях, концепцій, принципів, навчальних методів, інструментів, автор навів би приклади наявних платформ або ж тих, які використовував чи рекомендує майбутнім викладачам застосовувати в професійній діяльності. До речі, на с. 157, 162 автор зазначає, що використовував їх на окремих заняттях, проте вони мають лише оглядовий характер. Вважаємо, що було б інформативніше та корисніше, якби автор подав їх після кожної з освітніх теорій.
3. Слід зауважити, що автор у дисертаційній роботі (§3.2-3.3) ґрунтовно висвітлює методику впровадження експериментального дослідження в експериментальних групах, а от в контрольних групах тільки

констатує, що «навчальний процес здійснювався на основі традиційної методики із частковим використанням компонентів спроектованої моделі». Також, на с. 153, 167 Павло Вікторович зазначає, що у контрольних групах в навчальному процесі відбувалася реалізація лише окремих елементів цієї моделі. Вважаємо за доцільне уточнити, що саме автор розуміє під цими «окремими елементами (компонентами) моделі».

Однак, вказані зауваження та міркування не мають вирішального значення і не знижують високої теоретичної і практичної значущості проведеного дисертаційного дослідження.

Визначені теоретично обґрунтовані та експериментально перевірені автором наукові положення мають наукову, теоретичну і практичну цінність. Їх актуальність і значимість для практичної діяльності сучасної системи педагогічної освіти дають підставу вважати, що дисертація Павла Вікторовича Саварина **«Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності»** є самостійною і завершеною науковою роботою, яка за обсягом і обґрунтованістю проведених досліджень, науковою значущістю отриманих результатів відповідає всім вимогам АК МОН України до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри інформатики і обчислювальної техніки
Чернігівського національного
педагогічного університету
імені Т.Г.Шевченка

Л.А. Матвійчук

Підпис Матвійчук Л.А. засвідчую
Начальник відділу кадрів
ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка

Л.Ф. Лук'яненко